

KADIN ÖĞRETMENLERİN OKUL MÜDÜRÜ OLMASININ ENGELLERİ

Dr. Songül ALTINIŐIK

Eğitim alanında, kadınların yoğun olarak çalıştıkları mesleklerin başında öğretmenlik gelmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı İstatistiklerine göre ilkokul, ortaokul ve genel liselerde öğretmenlerin yaklaşık %40'ını kadın öğretmenler oluşturmaktadır. Ancak, kadın öğretmen sayısındaki bu orana karşın, diğer sektörlerde de olduğu gibi, yönetim düzeyindeki çalışma oranlarının ilgili sektörlerdeki sayıları ile tutarlı olmadığı görülmektedir.

Bakanlık istatistiklerine göre her düzeydeki okul müdürlerinin ortalama %2.8'i; müdür yardımcılarının (müdür başyardımcısı dahil) %12'si kadındır. Kadın öğretmenlerin en yüksek oranda müdür oldukları ilköğretim kesiminde bile oran %5 civarındadır.

Türk eğitim sisteminde okul müdürleri, öğretmenlerden atanır. Bu işlem okulun düzey ve türüne göre farklı karar birimlerinde farklı yöntemlerle gerçekleştirilir. Her tür okul müdürlüğü için ortak olan, "müdürün öğretmen olmasıdır". Okul müdürü atamada, bölge ve okulun programı (tüü) dışında herhangi bir ölçüt bulunmamaktadır. Bu bağlamda, yasa yönetmelik vb. yazılı metinlere göre okul müdürlüğü için "cinsiyet" etkili değildir.

Okul müdürlüğüne atanma ilkeleri incelendiğinde, bu göreve atanma konusunda kadınların aleyhine işleyecek bir hüküm görülmemektedir. Daha önce verilen sayılar dikkate alınırsa, kadınların okul müdürlüğündeki oranı ile toplam öğretmen sayısındaki oranı arasında bulunan dengesiz görünümlün yönetsel metinlerden kaynaklanmadığı anlaşılmaktadır. Sonuçta ortaya çıkan bu durum, eğitimi oluşturan personel yapısına uymamaktadır. Bütün kurumlarda, kadınlar açısından yönetsel alanda görülen bu farklılığın, eğitim kurumlarında daha da belirgin olması çok düşündürücü toplumsal bir olgudur. Bu durum, eğitim kurumlarının temel amaçlarıyla da çelişkilidir. Çünkü, toplumda, eğitim kurumlarının önderlik etmesi beklenir. Diğer yandan, dikkati çeken bir nokta, okul müdürlüğü için erkekler yeğlenirken; okullarda müdür yardımcılığı görevine, bir bakıma ikinci derece yöneticiliklere, kadınların da tercih edildiği gözlenmektedir. Eğitim yönetiminde kadın yöneticilerin halkla ve velilerle kolay ilişki kurabilme, çocuklara daha yakın olma ve daha birçok nedenlerle erkek müdürlerden farklı ve daha yararlı katkıları olabilir.

Eđitimin gelişmesine katkısı olabilecek bu durum, üzerinde önemle durularak nedenleri araştırılmaya çalışılmıştır. 1988 yılında Ankara'nın Çankaya, Keçiören, Polatlı, Ayaş ve Haymana ilçelerindeki 37 ilkokul, bağımsız ortaokul ve genel liselerde bulunan toplam 588 öğretmen üzerinde Kadın Öğretmenlerin Okul Müdürü Olmasının Engelleri konulu bir araştırma yapılmıştır. Araştırma kapsamına konuyla ilgisi dolayısıyla ayrıca, Ankara'da bulunan kadın müdürler, okul müdürü atamaya yetkili Bakanlık üst düzey yöneticileri ve çevresel grupları temsilen okul koruma derneği ve okul-aile birliği temsilcileri de alınmıştır.

Araştırma sonucunda, yukarıda sözü edilen gruplara göre:

- * *Kadın öğretmenlerin okul müdürü olmayı istememesi,*
- * *Atamaya yetkili amirlerin, müdürlük konusunda erkek öğretmenleri tercih etmesi,*
- * *Kadın müdürlerin yönetim için gerekli zamanı ayıramaması ve*
- * *Toplumsal yapımızın kadın yöneticilerin çalışmasına uygun olmaması*

kadın öğretmenlerin okul müdürü olmasına engel durumlar olarak saptanmıştır.

Yukarıda görüldüğü gibi, "istekli olmama", kadın öğretmenlerin okul müdürü olmasının engellerinden biri olarak gösterilmiştir. Ancak, Araştırmada, hem kadın hem erkek öğretmenlerin, müdür olma konusunda istekli olmadıkları; müdür olmak isteyen az sayıdaki öğretmen arasında da cinciyet bakımından önemli bir fark bulunmadığı saptanmıştır. Başka bir anlatımla, kadın öğretmenlerin de erkek öğretmenler kadar müdür olmayı istedikleri belirlenmiştir. O halde, bu isteksizlik görünümü, gerçekte kadınların bir özelliği olmayıp, daha çok varolan yönetim kadrosu tarafından da yaratılmış, korunmaya ya da savunmaya yönelik, geleneklerle desteklenen bir efsane gibi görünmektedir. Sınırlı da olsa, diğer çalışma alanlarında olduğu gibi kadınların getirildikleri okul müdürlüğü görevini de başarıyla sürdürdükleri söylenebilir. Kadınların çalışma ve yöneticilik alanlarında başarısız olduklarına ilişkin hiçbir veri yoktur.

Türk Eğitim Sisteminde atamaya yetkili amirlerin, okul müdürü atamada kadın öğretmenlere de şans tanıyacağı ve yukarıda sergilenmeye çalışılan çelişkili görünümünün giderilmesine çalışılacağı sanılmaktadır.